

DINAMIŠKŲJŲ LOKATYVINIŲ SAKINIŲ NOMINALIZACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOSE

L. VALEIKA

1. Įvadinės pastabos. Lokatyviniais sakiniais laikomos subjektinės konstrukcijos, kurių veiksmoždziai vartojami su lokatyviniu komplementu¹. Pvz.: *Londonas yra Anglijoje: London is in England*. Be tokio komplemento sakinytis būtų semantiškai ir struktūriškai neužbaigtas. Plg.: **Londonas yra: *London is*².

Priklausomai nuo to, ar subjektas juda, ar yra rimties būvyje, skiriami du lokatyvinių sakinių tipai: 1) dinamiškasis (pvz.: *Jis vyksta į miestą: He is going to town*), 2) statiškasis (pvz.: *Jis yra mieste: He is in town*). Dinamiškojo lokatyvinio sakinio komplementu gali būti konkrečios bei abstrakčios reikšmės daiktavardis. Pvz.: 1. *Berنيukas eina prie lentos: The boy is going to the blackboard*. 2. *Berنيukas eina į susirinkimą: The boy is going to the meeting*. Pirmieji sakiniai vadinami konkrečiais lokatyviniais, o antrieji – abstrakčiais.

Dinamiškieji ir statiškieji lokatyviniai sakiniai gali būti priešpastatomi vienas kitam pagal aspektą (žymėtasis narys – dinamiškasis lokatyvinis veiksmoždzis, o nežymėtasis – statiškasis veiksmoždzis)³. Dinamiškasis sakinytis paprastai implikuoja ir statinę reikšmę. Pvz., *Jis atvyko į miestą* implikuoja *Jis yra mieste* (bet plg. *Jis vyko į miestą*) ir, atvirkščiai, statiškasis lokatyvinio sakinio variantas paprastai implikuoja dinamiškąją reikšmę. Taigi abiem atvejais turime invariantinę reikšmę – dinamiškumą. Skirtumas tik tas, kad sakinyje *Jis atvyko į miestą* ši reikšmė žymėta, o sakinyje *Jis yra mieste* – nežymėta. Savaiame suprantama, kad ne visiems statiškiesiems lokatyviniams sakiniais turėsime dinamiškąjį. Pvz., *Londonas yra Anglijoje*.

Pagal judėjimo pobūdį dinamiškieji lokatyviniai sakiniai skirstomi į dvi grupes: vieni sakiniai žymi judėjimą link kurio nors konkretaus objekto (pvz., *Berنيukas eina prie lentos*), kiti – žymi judėjimą apskritai, t. y. judėjimą, kuris nėra nukreiptas į konkretų objektą (pvz., *Jis vaikščioja po kambarį*). Pirmuosius vadi-

¹ Šiame straipsnyje lokatyviniai sakiniai išskiriami pagal subjektinę, o ne pagal objektinę valentingumą. Vadovaudamiesi pastaruoju požiriu, prie lokatyvinių sakinių turėtume skirti objektyvius sakinytis su lokatyviniu komplementu, pvz., *Jis veža prekes į miestą*. Mūsų nagrinėjami sakiniai yra subjektyviai.

² *Londonas yra* bus supratas kaip visai normalus egzistencinis sakinytis, jeigu kirčiuosime veiksmoždzį. Pvz., *Londonas yra*, t. y. jis egzistuoja. Už šią pastabą ir apskritai už atidų šio straipsnio skaitymą esu dėkingas V. Žuliu. Naudodamasis proga, norėčiau padėkoti ir Lietuvių kalbos ir literatūros instituto vyr. moksl. bendradarbiui V. Ambralui, skaičiusiam šį straipsnį ir davusiam nemaža vertingų patarimų.

³ Žr. John Lyons. Introduction to Theoretical Linguistics. Cambridge University Press, 1969, p. 348.

name linijinio judėjimo (slinkties), o antruosius – nelinijinio judėjimo (slinkties) sakiniai⁴.

Dinamiškieji lokatyviniai sakiniai primena objektinius sakinius. Jo objektiniai ir lokatyviniai sakiniai yra kauzatyviniai. Skiriasi jie tik kauzatyvumo kryptimi. Objektiniuose sakiniuose veiksmas nukreiptas į objektą, o lokatyviniuose – į patį subjektą. Galimi du dinamiškojo lokatyvinio sakinio variantai: 1) subjektas sutampa su agentu (pvz., *Jis vyksta į miestą dviračiu*); 2) subjektas yra pacientas (*Jis vyksta į miestą ← X veža jį į miestą*).

2. Dinamiškųjų lokatyvinių sakinių nominalizacija. Iš šių sakinių lietuvių ir anglų kalbose galima sudaryti tokius daiktavardinius junginius:

- 1) junginius su nomina actionis. Pvz.: *mokytojo atvykimas: the teacher's arrival*;
- 2) junginius su nomina agentis, patientis ir nomina attributiva. Pvz.: *keleivis iš Paryžiaus: a traveller from Paris, didelis keliautojas: a great traveller*;
- 3) junginius su dalyviu. Pvz.: *bėgantis vaikas: a running child*.

2.1. Junginių su nomina actionis sudarymas, jų semantika ir sintaksė. Jie sudaromi taip pat, kaip ir atitinkami junginiai, iš objektinių sakinių⁵, todėl šito čia nenagrinėsime.

Lietuvių kalboje junginių su nomina actionis derivacijos praktiškai neriboja nei semantiniai, nei sintaksiniai faktoriai: kiekvienas dinamiškasis lokatyvinis sakinytis gali sudaryti minėtojo tipo junginį. Tam neturi įtakos ir veikslas. Vienodai produktyvūs yra tiek sakiniai su eigos veiklo veiksmoždziais, tiek sakiniai su įvykio veiklo veiksmoždziais. Plg.:

1. *Jis važiuoja į kaimą → jo važiavimas į kaimą.*
2. *Jis išvažiavo į kaimą → jo išvažiavimas į kaimą.*
3. *Jis skrido į Maskvą → jo skridimas į Maskvą.*
4. *Jis išskrido į Maskvą → jo išskridimas į Maskvą.*

Pastaroji ypatybė savotiškai išskiria dinamiškuosius lokatyvinius sakinius iš objektinių, kurių produktyvumas žymiai priklauso nuo veiksmoždzio veikslo. Pavyzdžiui, junginius su veiksmoždziais daiktavardžiais, turinčiais priesagą *-imas (-ymas)*, paprastai sudaro sakiniai su eigos veiklo veiksmoždziumi.

Anglų kalboje produktyvūs yra sakiniai, kurių tarinys išreikštas veiksmo galo (finityviniu) lokatyviniu veiksmoždziumi. Plg. 1. *to return → return*. 2. *to go → go*. Nomina agentis sudaromi ir iš kai kurių neapibrėžtos trukmės lokatyvinių veiksmoždziumi, pvz.: 1. *to travel → travel*. 2. *to fly → flight*. 3. *to move → movement*. Žinoma, būtų neteisinga tvirtinti, kad neapibrėžtos trukmės lokatyviniai veiksmoždziai šia prasme apskritai neproduktyvūs. Pažvelgę į bet kuri didesnę anglų kalbos žodyną, kiekvienam tokiam veiksmoždziumi surasime atitinkamą veiksmoždzinį daiktavardį. Pvz.: *to go → go*, *to drive → drive*, *to run → running*. Bet jų reikšmė ne ta pati, kaip pamatinių veiksmoždziumi, ir dėl to netinka nagrinėjamam atvejui: *John is going → John's go*; *John is driving → John's drive*; *John is running → John's running*. Tik paskutiniojo forma gali būti vartojama tai pačiai situacijai aprašyti. *Running* nėra tikrasis subjektinis nomen actionis. Situacijoje *John is running → John's run-*

⁴ Plačiau apie tai žr. И. Килюс. Система пространственных предлогов и падежей в литовском литературном языке. Автореф. канд. дисс. В., 1973, с. 8–12.

⁵ Žr. L. Valeika. Objektinių sakinių nominalizacija lietuvių ir anglų kalbose. – „Kalbotyba“, 1975, XXVII(1), p. 53.

ning running yra gerundijus⁶. Taigi subjektyvių lokatyvinių veiksmažodžių trūkumą anglų kalboje kompensuoja gerundyvinės formos. Jų pranašumas, palyginus su nomina actionis, tas, kad semantiniu požiūriu yra labai artimos veiksmažodžiai. Kaip veiksmažodis, gerundijus turi rūšies ir veiksmų koreliacijos kategorijas. Todėl gerundyvinių formų vartojimas žymiu mastu kompensuoja vadinamąjį „semantinį nuostolį“, kuris atsiranda, sakiniui pereinant į atitinkamą žodžių junginį.

Eigos veiksmo veiksmažodis gali reikšti vienkartinį ir daughtartinį (dažninį) veiksmą. Plg.: *Jis skrido į Šiaurės ašigalį. Jis skraidė į Šiaurės ašigalį.* Lietuvių kalboje dažninį veiksmą reiškiantys veiksmažodžiai paprastai esti žymėti, anglų kalboje – nežymėti. Taigi tarp lietuvių kalbos pamatinio sakinio ir atitinkamo žodžių junginio yra artimesnis ryšys, negu tarp anglų kalbos pamatinio sakinio ir žodžių junginio. Tapdamas žodžių junginio pagrindiniu komponentu, lietuvių kalbos veiksmažodinis daiktavardis „atsineša“ ir jo semantines ypatybes, pvz.: *Jo skridimas į Šiaurės ašigalį/Jo skraidymas į Šiaurės ašigalį*⁷. Įdomu pažymėti kad tokie junginiai, kaip *jo skridimas* ir *jo skraidymas*, žymi dar vieną opoziciją, būtent linijinę ir nelinijinę slinktį. Lietuvių kalboje ši opozicija paprastai yra morfologizuota. Anglų kalboje morfologinių priemonių nėra. Dėl to anglų kalbos lokatyvinių nomina actionis semantika ne taip turtinga. Be konteksto anglų kalbos lokatyvinį nomen actionis galima būtų versti dvejopai. Pvz., *John's flight* lietuvių kalboje atitiktų *Džono skridimas* ir *Džono skraidymas*. Iš kitos pusės, tekstuose, kuriuose yra pateiktas pamatinis sakiny, minėtųjų opozicijų (vienkartiškumas – dažnumas, linijiškumas – nelinijiškumas) žymėjimas veiksmažodiniame daiktavardyje nėra ir būtinas⁸. Jo dažnai pasigendame tik ten, kur nėra pamatinio sakinio: kitur tai reikėtų laikyti pertekliumi.

Lietuvių ir anglų kalbose išskiriame šiuos junginių su nomina actionis tipus:

1) dviejų komponentų junginius (t. y. su nominalizuotu veiksmu ir tariniu), pvz.: *prezidento sugrįžimas: the president's return*;

2) trijų komponentų junginius (t. y. su nominalizuotu veiksmu, tariniu ir jo komponentu), pvz.: 1. *ministro atvykimas į Londoną: the minister's arrival in London.* 2. *jo kelionė autobusu: his bus trip.*

3) keturių komponentų junginius (t. y. su nominalizuotu veiksmu, tariu, vietos (krypties) komponentu, įnagio komplementu), pvz.: *jo jūrinė kelionė į Angliją: his sea trip to England.*

Tam tikra prasme dviejų komponentų junginiu galėtume vadinti ir absoliučiai vartojamą veiksmažodinį daiktavardį. Pvz.: *Senais laikais keliavimas buvo lėtas ir pilnas pavojų: Travel was slow and dangerous in olden days.* Veiksmažodiniai daiktavardžiai *keliavimas: travel* laikytini turinčiais neišreikštus prijungiamuosius komponentus – *žmonių keliavimas: people's travel*. Bet tokia lokatyvinių veiksmažodinių daiktavardžių vartoseną retoka. Ji daugiau būdinga situacijoms, kur loka-

⁶ Daugeliu atvejų anglų kalbos gerundijaus forma sutampa su veiksmažodinio daiktavardžio forma. Atskirti šias formas galima transpozicijos testu: skirtingai nuo gerundijaus, veiksmažodinis daiktavardis gali būti vartojamas prieš prijungiamąjį komponentą ir po jo. Pvz.: *John's coming – the coming of John.* Bet: *John's going – *the going of John.*

⁷ Tokia veiksmo diferenciacija neįmanoma, kai veiksmažodis žymi įvykio veikslą. Plg.: 1. *jo bėgimas – jo bėgiojimas; 2. jo pabėgimas – *jo pabėgiojimas.*

⁸ Veiksmažodinis daiktavardis – sakinio nominalizacijos rezultatas. Sakinio nominalizacija paprastai vyksta toje pačioje šnekos atkarpoje. Pvz.: *Ji šaukė, bet jos šaukimo niekas negirdėjo.* Vadinasi, nėra būtino reikalo perkelti veiksmažodžio semantinius bruožus į atitinkamą junginį.

tyvinis veiksmas nesiejamas su konkrečiu subjektu. Plg.: *Mes kalbėjome apie keliavimą (keliones) – Mes kalbėjome apie Jono keliavimą (kelionę).*

Dviejų komponentų junginių prijungiamieji komponentai lietuvių kalboje paprastai išsidėstę prieš pagrindinį komponentą, o anglų kalboje – prieš pagrindinį ir po jo. Plg.: *prezidento sugrįžimas: the president's return/the return of the president.* Postpozicinė prijungiamoji komponento vartoseną įmanoma ir lietuvių kalboje. Pavyzdžiui, prijungiamasis komponentas postpozicijoje paprastai vartojamas, kai to reikalauja stilistiniai sumetimai arba kai jis išplečiamas pažyminio šalutiniu sakiniu. Anglų kalboje nėra ryškaus stilistinio skirtumo tarp *the president's return* ir *the return of the president.*

Trijų komponentų junginių nariai lietuvių ir anglų kalbose išdėstomi dvejopai: 1) subjektinis prijungiamasis komponentas – pagrindinis komponentas – adverbialinis komponentas, pvz.: *jo kelionė į Londoną: his trip to London*; 2) subjektinis prijungiamasis komponentas – adverbialinis komponentas – pagrindinis komponentas, pvz.: *jo londoniškė kelionė: his London trip.* Pastarasis modelis charakteringesnis anglų kalbai. Anglų kalboje prepoziciniai vadinamojo bendrojo linksnio daiktavardžiai yra kalbos norma; dažnai jie net išstumia būdvardį. Lietuvių kalboje šitoks komponentų išdėstymas galimas (pvz., *jo Londono kelionė*), bet neįprastas. Paprastai toks daiktavardis keičiamas atitinkamu būdvardžiu. Kadangi ne visi daiktavardžiai turi būdvardines formas, toks keitimas ne visuomet įmanomas. Pvz.: *jo kelionė į Paryžių: *jo paryžietiška kelionė.*

Kaip žinia, be adverbialinio komplemento (krypties ir vietos) lokatyviniame sakinyje gali būti ir įnagio komplementas, žymintis susisiekimo priemonę ar kelavimo būdą. Pvz.: 1. *Jis išvyko į miestą autobusu: He went to town by bus.* 2. *Jis keliavo į Angliją jūra: He went to England by sea.* Vadinasi, turėtume kalbėti ir apie keturių komponentų junginių sudarymą. Jų pasidaroma tiek lietuvių, tiek ir anglų kalbose. Pvz.: *jo kelionė į Angliją jūra/jo jūrinė kelionė į Angliją: his trip to England by sea/his sea trip to England.*

2.2. Junginiai su nomina agentis, nomina patientis ir nomina attributiva. Iš lokatyvinių sakinių praktiškai padaroma labai nedaug nomina agentis. Tai paaiškinama autokauzatyvinių veiksmažodžių negausumu¹⁰. Prie tikrųjų (nedviprasmiškųjų) autokauzatyvių judėjimo veiksmažodžių skirtini tik *eiti* ir *vaikščioti* bei jų sinonimai, žymintys judėjimą iš vietos į vietą pėsčiomis arba slinkimą velkamu judesiu. Tokiu veiksmažodžiu anglų kalboje galėtų būti *walk* ir jo sinonimai (*rove, wander, ramble, step, tread, plod, tramp, stalk, stride, strut, straddle* ir kt.). Antra vertus, iš daugelio autokauzatyvinių veiksmažodžių paprastai daromi nomina agentis (kuriais čia suprantamas asmuo, atliekantis veiksmą konkrečiu laiku). Pvz., iš *slampinėti* → *slampinėtojas*, *slankioti* → *slankiotojas*, *klajoti* → *klajotojas* ir jų angliškių ekvivalentų *tramp, wander* deriuojami asmenis žymintys daiktavardžiai, kurie paprastai suvokiami kaip nomina attributiva, t. y. daiktavardžiai, išreiškiantys subjektui būdingus veiksmus. Kitais žodžiais tariant, *slampinėtojas: tramp, klajotojas: wanderer* vartojami atributyviškai.

⁹ O. Mutt. On the Tendency to Displace Adjectival Premodifiers by Substantival Premodifiers in English. — „Linguistica“, 1974, vol. V, p. 134–152.

¹⁰ Autokauzatyviniams veiksmažodžiams laikomi veiksmažodžiai, kurių subjektinis determinavimas yra kartu ir veiksmo agentas, ir veiksmo objektas. Plačiau apie autokauzaciją žr. F. A. Золотова. Очерк функционального синтаксиса русского языка. М., 1973, с. 287–297.

Nomina agentis paprastai vartojami be determinatyvų (pažyminių). Tokią vartoseną galima paaiškinti jų semantinėmis ypatybėmis. Nomina agentis – daiktavardžiai, nusakantys konkretaus veiksmo atlikėją. Derivuojuojant agentinį daiktavardį, dėmesys sutelkiamas į veiksmo atlikėją, o ne patį veiksmą. Tai, žinoma, nereiškia, kad agentiniai daiktavardžiai negali „atsinešti“ pamatinio sakinio determinatyvų. Tokiais determinatyvais dažniausiai būna pamatinio sakinio krypties komplementai. Pvz.: *keleivis (keliautojas) iš Paryžiaus: a traveller from Paris*. Čia gana reti determinatyvai, žymintys judėjimą kurio nors objekto link. Pvz.: *keleiviai (vykstantys) į Paryžių: travellers (going) to Paris*. Panašūs junginiai suvokiami kaip nepilnutiniai, t. y. su išleistu dalyviu. Kai kuriuos galima suvokti kaip junginius su nomina atributiva. Pavyzdžiui, *keliautojas iš Paryžiaus: a traveller from Paris* galima kildinti iš dviejų pamatinių sakinių. 1. *X yra keliautojas* – 2. *X gyvena Paryžiuje*: 1. *X is a traveller* – 2. *X lives in Paris*.

Labiau linkę sudaryti junginius yra sakiniai, žymintys subjektui būdingą veiksmą. Pvz.: *Jis daug keliauja: He travels a great deal* → *jis yra didelis keliautojas: he is a great traveller*. Tai – junginiai su nomina atributiva. Paprastai jie sudaryti iš būdvardžio ir atributyvinio daiktavardžio. Sakiniai su paciento veiksniu taip pat gali sudaryti junginius. Pvz.: *Jis keliauja šiuo lėktuvu* → *jis yra šio lėktuvo keleivis: X is travelling by the plane* → *X is a passenger of the plane*. Tokie junginiai paprastai susideda iš atributyvinio daiktavardžio ir priemonės (įnagio) ar krypties (vietos) determinatyvų. Jeigu junginyje yra priemonės determinatyvas, lietuvių kalboje jis eina prieš nomen patientis, o anglų kalboje – po nomen patientis (*lėktuvo keleivis: a passenger of the plane*). Jeigu junginyje yra krypties arba vietos determinatyvas, lietuvių ir anglų kalbose jis paprastai eina po nomen patientis (*keliautojas iš Paryžiaus: a traveller from Paris*).

2. 3. Junginiai su dalyviu. Kaip ir reikia tikėtis, iš šių sakinių derivuojamos tik veikiančios rūšies dalyvio formos. Lietuvių kalboje sudarome dvi tokias formas: esamojo laiko ir būtojo kartinio laiko dalyvius. Pvz.: 1. *Berniukas (kuris) bėga: The boy (who) is running* → *bėgantis berniukas: the running boy*. 2. *Mokytojas (kuris) neseniai atvyko* → *neseniai atvykęs mokytojas*. Anglų kalboje turime tik vieną formą – esamojo laiko dalyvį, pvz., *the running boy*. Dalyviai lietuvių kalboje sudaromi tiek iš įvykio, tiek iš eigos veiksmo veiksmazodžių, pvz.: *einantis – ateinantis, išeinantis*. Aspektinė veiksmazodžio reikšmė (apibrėžta, neapibrėžta trukmė) nėra svarbi ir anglų kalboje. Pvz.: *the running boy – the coming holiday*.

Kaip jau minėjome, lietuvių kalba morfologiškai diferencijuoja linijinį ir nelinijinį judėjimą. Taigi lietuvių kalbos dalyviai yra dvejopi – *bėgantis vaikas* (linijinis judėjimas): *bėgijantis vaikas* (nelinijinis judėjimas). Anglų kalboje tokios diferenciacijos nėra. Vadinasi, anglų kalbos junginys su prepoziciniu dalyviu yra homoniemiškas. Plg.: *The boy (who) is running* → *the running boy* – *The boy (who) is running about* → **the running about boy*. Linijinio-nelinijinio judėjimo diferenciacija galima tik tuomet, kai dalyvis yra postpozicijoje. Pvz., *the boy running about the room*.

Dinamiškieji lokatyviniai sakiniai gali būti konkretūs ir abstraktūs, t. y. jie gali aprašyti konkrečią arba įprastinę situaciją. Plg.: 1. *Vaikai (kurie) dabar eina į mokyklą: The children (who) are going to school* → *į mokyklą einantys vaikai: the children going to school*. 2. *Vaikai (kurie) kasdien eina į mokyklą: Children (who) go to school* → *į mokyklą einantys vaikai: children going to school*. Ne visi judėjimo veiksmazodžiai gali žymėti konkrečius ir abstraktus veiksmus. Pavyzdžiui, papras-

tai žymi tik konkrečius veiksmus linijinio judėjimo veiksmažodžiai (*bėgti: run, eiti: go*). Dalyviai, padaryti iš linijinio judėjimo veiksmažodžių, yra savotiški žymimieji artikkeliai. Dalyviai, išriedėję iš nelinijinio judėjimo veiksmažodžių, šiuo požiūriu nežymėti: jie gali funkcionuoti kalboje kaip žymimieji ir kaip nežymimieji artikkeliai. Iš dviejų minėtų funkcijų jiems būdingesnė pastaroji. Tai rodo, kad dažnai tokie dalyviai turi būdvardiškuosius sinonimus. Pvz.: *vaikas (kuris) daug juda → daug judantis vaikas / judrus vaikas*.

Dar lieka aptarti dalyvinių junginių sintaksines ypatybes. Jie skirstytini į dvejų ir trijų komponentų junginius. Pirmuosius iliustruoja tokie pavyzdžiai – *tekanti saulė: the rising sun, o antruosius – rytuose tekanti saulė: the sun rising in the East*. Sintaksiniu požiūriu įdomesni pastarieji. Kaip žinome, tokių junginių adverbialiniai prijungiamieji komponentai gali būti dvejopi: krypties ar vietos, priemonės ar įnagio. Pirmiausia aptarkime junginius su krypties ir vietos prijungiamaisiais komponentais. Pvz.: *rūkas, kylantis iš Nemuno / iš Nemuno kylantis rūkas* ir angl. *a boy running to school*. Lietuvių kalboje dalyvis su priklausomuoju komponentu gali būti vartojamas postpozicijoje ir prepozicijoje. Be to, dalyvis gali net susikeisti su priklausomuoju komponentu. Plg.: 1. *rūkas, kylantis iš Nemuno* – 2. *rūkas, iš Nemuno kylantis* (retesnis atvejis) ir 1. *iš Nemuno kylantis rūkas* – 2. *kylantis iš Nemuno rūkas*. Pirmasis žodžių junginys yra stilistiškai neutralus, o antrasis – nuspalvintas, t. y. emfatinis. Anglų kalboje lokatyvinis dalyvis su priklausomuoju komponentu užima tik postpozicinę padėtį. Plg.: *a boy running to school* – **a to school-running boy*. Be to, skirtingai nuo lietuvių kalbos, anglų kalbos dalyvis negali susikeisti su priklausomuoju komponentu.

Iš dinamiškųjų lokatyvinių sakinių lietuvių ir anglų kalbose sudarome žodžių junginius ir su įnagio arba priemonės komplementu. Pvz.: *mašina atvykęs žmogus / žmogus, atvykęs mašina* ir angl. *the man going by car*. Anglų kalboje toks dalyvis su priklausomuoju komponentu vartojamas tik postpozicijoje. Be to, kaip jau minėta, iš anglų kalbos lokatyvinio sakinio deriuojamas tik esamojo laiko dalyvis. Ta pati situacija anglų kalboje perteikiama pažyminio šalutiniu sakiniu. Pvz., *The man (who) came by car*.

Išvados. 1. Lietuvių kalboje dinamiškųjų lokatyvinių sakinių nominalizacijos (turimi galvoje vediniai su priesaga *-imas (-ymas)*) neriboja veiksmo kategorija: produktvūs yra eigos ir įvykio veiksmo lokatyviniai veiksmažodžiai. Aspektinė veiksmažodžio reikšmė svarbesnė anglų kalboje. Tai ypač tinka nomina actionis; dalyviams sudaryti ji nėra svarbi (pvz.: *the rising sun* ir *the returning soldier*).

2. Lietuvių kalbos lokatyvinių veiksmažodžių vedinių semantika turtingesnė, negu angliškiųjų. Pvz., lietuvių kalbos vediniai gali žymėti veiksmo kartojimąsi (iteratyviškumą), linijinį ir nelinijinį judėjimą. Anglų kalbos vediniai šiuo atžvilgiu neutralūs.

3. Abiejose kalbose gali būti nominalizuojami visi pamatinio sakinio komponentai (veiksny, tarinys, vietos, krypties ir įnagio komponentai). Lyginant su anglų kalba, lietuvių kalbos žodžių junginio tvarka yra gana „laisva“: priklausomasis komponentas (išplėstinis ar neišplėstinis) gali lengvai keisti savo vietą pagrindinio komponento atžvilgiu; anglų kalboje išplėstinis priklausomasis komponentas vartojamas tik postpozicijoje.

NOMINALISATION OF DYNAMIC LOCATIVE SENTENCES IN LITHUANIAN AND ENGLISH

L. VALEIKA

Summary

The article deals with nominalising transformations of dynamic locative sentences (e. g. *John has returned home*). The comparison of Lithuanian and English evidence has shown Lithuanian derivatives to be more rich semantically and free syntactically. In Lithuanian verbal derivatives are marked aspectually, whereas in English they are not. In Lithuanian the expanded adjunct of a locative nominal may be used both in preposition and postposition, in English it is used in postposition only.